

İLK VE ORTAÖĞRETİM KURUMU ÖĞRETMENLERİNİN TEFTİŞE İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI¹

THE METAPHORIC PERCEPTIONS ABOUT “INSPECTION” OF PRIMARY AND SECONDARY SCHOOLS’ TEACHERS

Aykar TEKİN
Gaziantep Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Doktora Öğrencisi
Gaziantep-Türkiye
argetekin@hotmail.com

Arş. Gör. Seda YILMAZ
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eskişehir-Türkiye
sedayilmaz20@hotmail.com

ÖZET

Eğitim sisteminin ve sistem ürünlerinin hedeflenen amaçlara uygun olup olmadığının etkin ve objektif bir biçimde değerlendirilmesi için, sistem içerisinde üretken bir teftiş sisteminin varlığı şarttır. Bu araştırmanın amacı, ilk ve ortaöğretim kurumu öğretmenlerinin teftişe ilişkin metaforik algılarını belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2009–2010 eğitim-öğretim yılında Gaziantep ili merkez ilçelerde görev yapan ilk ve ortaöğretim kurumlarından toplam 157 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma verileri araştırmacılarca hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu vasıtasıyla toplanmıştır ve veriler nitel araştırma kapsamında “içerik analizi” modeli kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre; ilköğretim öğretmenleri teftiş kavramına ilişkin toplam 34; ortaöğretim öğretmenleri ise toplam 38 metafor geliştirmiştir. Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından üç farklı kavramsal kategori (durum saptaması olarak, değerlendirici olarak ve geliştirici olarak teftiş) altında toplanmıştır. Çalışma sonucunda ilk ve ortaöğretim kurumu öğretmenlerinin geliştirdikleri metaforlar ile “teftiş” en çok durum saptaması olarak algıladıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, teftiş, metafor

ABSTRACT

The education system and system products for the intended purposes and in an objective way to assess whether there is an active, productive system in the presence of an inspection system is a must. The purpose of this research is to determine the metaphorical perceptions of the primary and secondary school teachers about inspection. The study group is included of 157 teachers working in the primary and secondary schools in the central districts of Gaziantep in 2009–2010 academic years. The data were collected by semi-structured interview form and was prepared by researchers and analyzed by "content analysis" model. According to the findings of the study, primary school teachers developed the total of 34 metaphors and secondary school teachers developed the total of 38 metaphors. Three different conceptual metaphors in terms of common characteristics of this category (as a case study, as the evaluator and as the developer inspection), were identified. As a result, teachers in primary and secondary schools develop metaphors and "inspections" were perceived by most as the case study.

Keywords: Teacher, inspection, metaphor

GİRİŞ

Eğitim sistemi, devletlerin varlığını sürdürmesinde stratejik bir öneme sahiptir. Eğitimin alt sistemleri de eğitimin amaçlarının gerçekleştirilmesine katkı sağlayan birer araç konumundadır. Bu nedenle eğitim alt sistemleri, kendi amaçlarının gerçekleşmesi yönünde eylemlerde bulunarak eğitimin amaçlarının gerçekleşmesine katkıda bulunurlar (Gökçe, 1994). Eğitim sisteminin alt sistemlerinden birisi de teftiş sistemidir. Eğitim teftişi (denetimi), öğretmeyi ve öğrenmeyi etkileyen etkenlerin tümünün değerlendirilmesi ve daha etkili bir öğretim ve öğrenme ortam ve koşullarının hazırlanması

¹ Bu çalışma, 16-18 Eylül 2010 tarihleri arasında düzenlenen 19.Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

işidir. Teftişin başlıca özellikleri şöyledir; yasalara uygun ve dayalıdır, amaçlar tutarlılık gösterir, uygun yöntemler kullanılarak yapılır, işbirliğine dayanır, güdüleyicidir, bilimseldir, bilgi, beceri ve tutum gereklidir, çözümleyici ve birleştiricidir, bütünsel bir bakış açısıyla duruma göre tasarlanır, geçmişe ve geleceğe yöneliktir (Aydın, 2007). Teftiş alt sisteminin, eğitim sistemi içerisindeki en önemli fonksiyonları; eğitim ve öğretimi geliştirme, öğretmen-öğrenci alt sistemini değerlendirme; öğretmen-öğrenci alt sistemini değerlendirme yoluyla amaçları organize etme; öğretmen-öğrenci alt sistemi ile ilgili liderlik, problem çözme, iletişim, karar, işbirliği, yaratıcılık sistemlerini değerlendirme ve geliştirme; öğretmen-öğrenci alt sistemini koordine ederek daha kapsamlı amaçlara yöneltme şeklinde belirlenmiştir (Öz, 2003). Yani teftiş alt sistemi, eğitim-öğretim sürecinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesinden birinci derecede sorumludur. Teftiş sistemi kendi içinde üç ana bölüme ayrılır. Buna göre teftiş sürecinde öncelikle örgütlerdeki var olan durumun fotoğrafının çekilmesi gerekir. İkinci olarak saptanan durumu bir ölçütle karşılaştırıp bir değer yargısına ulaşmak gerekir. Üçüncü ve son olarak da, değerlendirme sonucu ortaya çıkacak seçeneklerden karara dönüşenlerin uygulanması sırasında görülebilecek düzeltme ve geliştirme etkinlikleri vardır (Başar, 2000). Buradan da anlaşılacağı üzere, eğitimde teftiş sadece bir kavram olarak değil, rehberlik, işbaşında yetiştirme ve değerlendirme kavramlarını da bünyesinde barındıran bir kavram olarak algılanmalıdır (Altıntaş, 1992).

Teftiş ile, amaca uygun olarak hazırlanan planı inceleme; plan ile uygulamaları yerinde karşılaştırma; plandan ayrılma; hata ve eksiklikleri saptama; hatalı uygulamaları yer ve zamanında durdurma; hata, sapma ve eksikliklerin nedenlerini bulma; önleyici, düzeltici ve giderici önlemleri belirleme; önlemleri önerme; yol gösterme ve yardım etme; önlemlerin uygulanmasını ve değişimleri izleme çalışmaları yapılmaktadır (Taymaz, 1997). Bu çalışmaların etkili olabilmesi ise teftişin öğretmenler tarafından nasıl algılandığı ile ilgili bir süreçtir. Öğretmenler, teftişi kendilerini kontrol eden bir mekanizma olarak algıladıklarında sadece teftiş zamanında eksiklerini belirleme ve tamamlama ihtiyacı duyabilmektedir. Fakat teftişi yol gösterici olarak algılayan öğretmenler eğitim-öğretim süresi boyunca gerçekleştirdiği uygulamalarında eksiklikleri olup olmadığını öğrenme ve bunları giderme eğiliminde olacaktır. Öğretmenlerin teftiş sürecine ilişkin algılarını ortaya çıkarmak için metaforlardan yararlanmak, öğretmenlerin teftişi neye benzettiğine dair bilgiler sağlayacaktır. Metaforlar, bireyin edinimleri doğrultusunda yaptığı bir anlamlandırma, benzetme işleminin yorumlanması sonucu elde edilen yargılardır (Çoklar ve Bağcı, 2009 ve Saban, 2004). Türkçede metafor; mecaz, istiare, iğretileme/eğretileme anlamına gelmektedir. Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlüğüne göre “Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz; bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma” olarak tanımlanmaktadır (tdkterim.gov.tr). Latince de metafor geleneksel retorik olarak tam olarak “bir taraftan diğer tarafa taşıma” anlamında kullanılmaktadır (Anderson, 2005). Metafor, bir model örneğinden diğerine bilgiyi işleyen, keşfeden ve ileten bir kavramsal çerçevedir (Waguespack, 2010). Dilin kullanımını konusunda inceleme yapanlar, artık herhangi bir olguyu anlayabilmek için metaforları kullanmaktan başka çıkar yol olmadığını söylemektedirler (Becerikli, 1999). Bu açıdan değerlendirildiğinde, öğretmenlerin teftiş olgusuna ilişkin algılarını, metaforlar aracılığıyla ortaya koymak, teftişin nasıl olması gerektiğini kavramaya dair de önemli ipuçları sunacaktır.

Bu araştırmanın amacı, ilk ve ortaöğretim kurumu öğretmenlerinin teftişe ilişkin metaforik algılarını belirlemektir. Bu genel amaç çerçevesinde, şu sorulara cevap aranmıştır:

1. İlk ve ortaöğretim kurumu öğretmenleri “teftiş” kavramına ilişkin algılarını hangi metaforlar aracılığıyla açıklamaktadırlar?
2. “Teftiş” kavramına ilişkin olarak öğretmenler tarafından ortaya konan metaforlar hangi kategoriler altında toplanmaktadır?
3. “Teftiş” kavramına ilişkin olarak öğretmenler tarafından ortaya konan metaforlar daha çok teftişin hangi işlevi üzerinde yoğunlaşmaktadır?

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Bu çalışma, nitel araştırma kapsamında değerlendirilen “içerik analizi” modeli çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 2009–2010 eğitim-öğretim yılında Gaziantep ilinde Merkez ilçelerde görev yapan 7 ilköğretim kurumundan 73 (44 erkek ve 29 kadın öğretmen) öğretmen ve 4 ortaöğretim kurumundan 84 (65 erkek ve 19 kadın öğretmen) öğretmen olmak üzere toplam 157 öğretmen oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Çalışma grubundaki öğretmenlerin *teftiş* kavramına ilişkin sahip oldukları algıları ortaya koymak için araştırmacılar tarafından görüşme formu hazırlanmıştır. Öğretmenlerden, “*Teftiş ... gibidir/benzer, çünkü ...*” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Katılımcılara *teftiş* kavramına ilişkin metafor üretmek için yaklaşık 15 dakika süre verilmiştir. Öğretmenlerin akıllarına gelen ilk metaforu paylaşımlarını sağlamak için bu sürenin yeterli olduğu düşünülmüştür.

Verilerin Analiz Edilmesi ve Yorumlanması

Öğretmenlerden elde edilen veriler çözümlenmeden önce tüm veriler uygunluk kontrolünden geçirilmiştir. Buna göre; öğretmenlerin geliştirdikleri metaforların analiz edilmesi ve yorumlanması süreci, şu aşamalarda gerçekleştirilmiştir (Saban, 2004). İlk olarak, öğretmenlerin görüşme formlarında, belli bir metaforun belirgin bir şekilde dile getirilip getirilmediğine bakılmıştır. İkinci olarak, öğretmenler tarafından geliştirilen her bir metaforun “*teftiş*” olgusunu daha iyi anlamaya yardımcı olup olmadığına bakılmış ve bu amaca hizmet ettiği düşünülen metaforlar veri analizi için araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Üçüncü olarak, öğretmenler tarafından üretilen her bir metafordaki “mantıksal dayanak” ya da “niçin öyle olduğuna ilişkin ileri sürülen sebepler” analiz edilmiştir. Dördüncü olarak, aynı metafor içinde birden çok benzetmeyi yapan veya birden çok fikri ele alan öğretmenlerin ileri sürdükleri mantıksal dayanaklar ne kadar güçlü olursa olsun, bu tür metaforlar araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Son olarak, ortak özelliklere sahip olan metaforlar belli bir kategori altında toplanmıştır.

Öğretmenlerin geliştirdikleri metaforlar analiz edilirken ilköğretim kurumu öğretmenlerine ait 73 adet ve ortaöğretim kurumu öğretmenlerine ait 55 adet (toplam 128 adet) form araştırma kapsamının dışında tutulmuştur. Örneğin, *teftiş, insana benzer, çünkü verdiği ister; teftiş su gibidir, çünkü su yolunu bulur; teftiş, denize bakmak gibidir, çünkü deniz dalgalı yada durgun farklı görüntüler verebilir; teftiş, güvensizlik gibidir, çünkü herkes yaptığı işi iyi bilmelidir*, gibi ifadelerde “*teftiş*” olgusunu daha iyi anlamaya yönelik net bir özellik belirtilmediği için; *teftiş güzeldir ve her zaman gereklidir; teftiş, zorunluluk gibidir, çünkü denetim olmadan olmaz* ve buna benzer ifadeler belirgin bir metafor ortaya koymadığından dolayı araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Araştırma kapsamına dâhil edilen metaforlar alfabetik olarak sıralanmıştır ve her bir metaforu temsil eden öğretmen sayısı (*frekans-f*) hesaplanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, ilk ve ortaöğretim kurumu öğretmenlerinin “*teftiş*” kavramına ilişkin geliştirmiş oldukları metaforlara ilişkin olarak elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Öğretmenlerin geliştirdikleri metaforlar, alan yazından yararlanılarak oluşturulan kategorilere (durum saptaması olarak *teftiş*, değerlendirici olarak *teftiş*, geliştirici olarak *teftiş*) yerleştirilmiştir. Bu yerleştirme

esnasında, öğretmenlerin geliştirmiş oldukları metaforları neden “teftiş” kavramına benzettiklerini betimleyen ifadelerden yola çıkılmıştır. Yani, metaforları kategorilere yerleştirme işlemi metaforun teftişe benzetilme gerekçesine göre yapılmıştır. Elde edilen kategoriler ve bu kategorileri oluşturan metaforlar tablolarda (Tablo 1 ve Tablo 2) sunulmuştur.

Araştırmadan elde edilen metaforlar incelendiğinde teftiş kavramına yönelik ilköğretim kurumu öğretmenlerinin toplam 34 metafor geliştirdiği görülmüştür.

Tablo 1. İlköğretim Kurumu Öğretmenlerinin Teftişe İlişkin Geliştirdikleri Metaforlar

Durum Saptaması		Değerlendirici		Geliştirici	
Metafor	f	Metafor	f	Metafor	f
Açık Arayan insan	8	Ayna	2	Anne	1
Baba	1	Azrail	1	Elektrik Sayacı	1
Bahçıvan	1	Başarı Ölçme Aracı	1	Geri Dönüşümlü Şişe	2
Evrak Defteri	1	Beyin	1	Hasta Muayenesi	1
Gözetleme Kulesi	2	Check-up	1	İlaç	1
Hâkim	1	Hâkim	1	Kılavuz	2
İçtima	1	İşveren	1	Kitap	1
Kontrol Kalemi	9	Kontrol Kalemi	6	Motor Yağı	1
Maç	1	Mahkeme	2	Otokontrol	2
Öğretmen	1	Sorgu	1	Öğretmen	1
Sınav	2	Temizlikçi	1	Pusula	2
Sorgu	4			Seminer	1
Temizlikçi	2			Sınav	1
Yoklama	1			Temizlikçi	2
				Yol Haritası	1

Aşağıda “**durum saptaması olarak teftiş**” kategorisini temsil eden metaforların ilköğretim kurumu öğretmenleri tarafından tanımlamalarına ilişkin bazı örnekler yer almaktadır. Metaforlar alfabetik sıraya göre verilmektedir. Buna ek olarak, verilen örneklerde, öğretmenlerin kendi cümleleri ve ifadeleri değiştirilmeden aktarılmaktadır.

*Teftiş, **baba** gibidir, çünkü eksiklerimizi görmemizi sağlar.*

*Teftiş, **evrak defteri** gibidir, çünkü yapılan bütün çalışmaların yazılı olması ve incelenmesi gerekir.*

*Teftiş, **açık arayan insan** gibidir, çünkü eksikler aranır ve ayrıntılara dikkat edilir.*

*Teftiş, **kontrol kalemi** gibidir, çünkü sınıf içi etkinliklerin ve performansın ortaya konulmasıdır.*

*Teftiş, **sınav** gibidir, çünkü eksiklikler aranır.*

Aşağıda “**değerlendirici olarak teftiş**” kategorisini temsil eden metaforların ilköğretim kurumu öğretmenleri tarafından tanımlamalarına ilişkin bazı örnekler yer almaktadır. Metaforlar alfabetik sıraya göre verilmektedir. Buna ek olarak, verilen örneklerde, öğretmenlerin kendi cümleleri ve ifadeleri değiştirilmeden aktarılmaktadır.

*Teftiş, **ayna** gibidir, çünkü kendimizi görürüz ve durumumuzu tüm yönleriyle değerlendiririz.*

*Teftiş, **başarı ölçüm aracı** gibidir, çünkü hedeflere ne derece ulaşıldığı ölçülür.*

Teftiş, kontrol kalemi gibidir, çünkü yapılacak işlerin sonuçlarını görme ve değerlendirme yapılmasıdır.

Teftiş, mahkeme gibidir, çünkü müfettişler savcı gibi sorgularlar.

Aşağıda “**geliştirici olarak teftiş**” kategorisini temsil eden metaforların ilköğretim kurumu öğretmenleri tarafından tanımlamalarına ilişkin bazı örnekler yer almaktadır. Metaforlar alfabetik sıraya göre verilmektedir. Buna ek olarak, verilen örneklerde, öğretmenlerin kendi cümleleri ve ifadeleri değiştirilmeden aktarılmaktadır.

Teftiş, ilaç gibidir, çünkü aksaklıkları giderir.

Teftiş, kılavuz gibidir, çünkü yanlışlarımızı düzeltir ve doğrularımızı pekiştirir.

Teftiş, kitap gibidir, çünkü okudukça insan gelişir ve yenilenir.

Teftiş, motor yağı gibidir, çünkü kurumların paslanmasını engeller.

Teftiş, seminer gibidir, çünkü eğitim-öğretim hakkında bilgi alırız.

Araştırmadan elde edilen metaforlar incelendiğinde teftiş kavramına yönelik ortaöğretim kurumu öğretmenlerinin ise toplam 38 metafor geliştirdiği görülmektedir.

Tablo 2. Ortaöğretim Kurumu Öğretmenlerinin Teftişe İlişkin Geliştirdikleri Metaforlar

Durum Saptaması		Değerlendirici		Geliştirici	
Metafor	f	Metafor	f	Metafor	f
Aile	1	Ayna	2	Bahçe	1
Arıza tespiti	4	Bozuk Terazı	1	Başarının Anahtarı	1
Fotoğraf Makinesi	1	Dikenli Tel	1	Bilge adam	5
Kâbus	2	Hâkim	3	Kontrol Kalemi	1
Kontrol Kalemi	13	Hukuk	1	Kraliçe Arı	1
Makine Bakımı	1	Kantar	1	Orkestra Şefi	1
Oyun	1	Kanun	1	Otokontrol	3
Sorgu	5	Kontrol Kalemi	7	Otorite	1
Terazi	1	Korku Filmi	1	Özeleştirı	1
Tiyatro	1	Mahkeme	1	Rehber	2
		Sağlama İşlemi	1	Restorasyon	7
		Sınav	1	Sigorta	1
		Terazi	1	Sopa	1
		Trafik İşareti	3	Temizlikçi	1
		Vicdan	1		
		Yasa	1		

Aşağıda “**durum saptaması olarak teftiş**” kategorisini temsil eden metaforların ortaöğretim kurumu öğretmenleri tarafından tanımlamalarına ilişkin bazı örnekler yer almaktadır. Metaforlar alfabetik sıraya göre verilmektedir. Buna ek olarak, verilen örneklerde, öğretmenlerin kendi cümleleri ve ifadeleri değiştirilmeden aktarılmaktadır.

Teftiş, fotoğraf makinesi gibidir, çünkü öğretmenin hatalarının izlenmesini sağlar.

Teftiş, kontrol kalemi gibidir, çünkü insanların görevlerini düzgün yapıp yapmadıkları kontrol edilir.

Teftiş, sorgu gibidir, çünkü evrak incelemesi yapılır.

Teftiş, terazi gibidir, çünkü çalışan ile çalışmayanı ölçer ayırır.

Aşağıda “değerlendirici olarak teftiş” kategorisini temsil eden metaforların ortaöğretim kurumu öğretmenleri tarafından tanımlamalarına ilişkin bazı örnekler yer almaktadır. Metaforlar alfabetik sıraya göre verilmektedir. Buna ek olarak, verilen örneklerde, öğretmenlerin kendi cümleleri ve ifadeleri değiştirilmeden aktarılmaktadır.

Teftiş, ayna gibidir, çünkü kendimizi görmemizi sağlar.

Teftiş, mahkeme gibidir, çünkü yapılan işlemlerin hukuka uygunluğuna bakılır.

Teftiş, hâkim gibidir, çünkü yaptığımız iş değerlendirilip yargıya varılır.

Aşağıda “geliştirici olarak teftiş” kategorisini temsil eden metaforların ortaöğretim kurumu öğretmenleri tarafından tanımlamalarına ilişkin bazı örnekler yer almaktadır. Metaforlar alfabetik sıraya göre verilmektedir. Buna ek olarak, verilen örneklerde, öğretmenlerin kendi cümleleri ve ifadeleri değiştirilmeden aktarılmaktadır.

Teftiş, kontrol kalemi gibidir, çünkü hatalı uygulamalardan dönülerek daha iyi çalışma ortamları oluşturulur.

Teftiş, bilge adam gibidir, çünkü kurumun kendini bilmesini sağlar ve ufkunu geliştirir.

Teftiş, rehber gibidir, çünkü yeni bir bakış açısıyla eğitime yön vermek için vardır.

Teftiş, rehber gibidir, çünkü öğretmenin bilgi eksiklikleri tamamlanır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Eğitimin teftişi, eğitim sisteminin ayrılmaz alt öğelerinden birisidir. Teftiş sayesinde, sistem sürece dair geri bildirim almakta ve eksiklikleri giderici nitelikte gerekli düzenlemelere girişmektedir. Bu araştırmada kullanılan her metafor, teftişe ilişkin farklı algılamaları ortaya koymaktadır. Bu algılardan yararlanarak öğretmenlere göre teftişin ne olduğu ve nasıl işlediği ile ilgili çeşitli tanımlamalar yapılabilir. Kullanılan metaforlar teftişin öğretmenlerimizce nasıl algılandığına dair birçok ipucu sunmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenler teftişin birçok özelliğine vurgu yapan metaforlar geliştirmiştir. Ancak hem ilköğretim hem de ortaöğretim öğretmenlerinin teftişin **kontrol** özelliğine vurgu yapan metaforları daha sık kullandıkları tespit edilmiştir. Teftiş, kamu ve kurum yararına insan davranışlarını kontrol etme sürecidir (Taymaz, 1997). Önceden kararlaştırılmış amaçların gerçekleşme derecesini bulmak üzere her kurumda teftiş yapılır. Teftişin kontrol özelliği yasal işlevlerin temele alınarak ilgili kurumdaki görevlerin yerine getirilme düzeylerinin tespit edilmesi sürecidir. Kısacası kontrol hedefli teftiş kurumun yasal çerçevede değerlendirilmesine yönelir (Taymaz, 1997). Ülkemiz eğitim sisteminde genel olarak kontrol ve değerlendirme amaçlı bir süreç işlemektedir. Bu nedenle teftişin rehberlik ve yönlendirme işlevini geliştirecek uygulamalara ihtiyaç vardır. Eğitim teftişi sistemimizde müfettişlerin öğretmenlere yönelik olarak yaptıkları “teftiş-değerlendirme” etkinlikleri “rehberlik ve iş başında yetiştirme” etkinliklerine göre daha fazla gerçekleşmektedir. İşleyiş teftiş kısmında

yoğunlaşmaktadır (Korkmaz ve Özdoğan, 2005). Oysaki günümüzde gelişen yeni eğitim yaklaşımları teftişin rehberlik ve yönlendirme işlevi üzerinde odaklanmaktadır. Teftiş sistemi günümüzde okul geliştirme hedefine yönelmektedir ve teftiş sürecinde yapılacak rehberlik ve yönlendirme faaliyetleri ile okulların gelişimi desteklenmektedir. Ayrıca müfettişlerin okul geliştirme konusundaki uzmanlıklarını arttırıcı, rehberlik rollerini geliştirici çalışmalar önem kazanmaktadır (Ehren and Visscher, 2008).Yeni eğitim yaklaşımları incelenerek teftiş sistemimizin değişmesi ve güncel yeniliklere paralel olarak gelişmesi için sistem üzerinde yeni düzenlemelerin yapılması gereklidir.

İlk ve orta öğretim kurumu öğretmenleri geliştirdikleri metaforlar ile “teftişi” en çok durum saptaması olarak algıladıklarını ortaya koymuşlardır. Yani, öğretmenlerin çoğu eğitim teftişini değerlendirici ve geliştirici olarak değil, durum saptaması olarak değerlendirmektedirler.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin teftişe ilişkin kâbus, korku filmi, bozuk terazi gibi olumsuz anlam taşıyan metaforlar da geliştirdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin teftişe ilişkin olumlu algılarının yanı sıra olumsuz algılarının da var olduğu tespit edilmiştir. Ülkemizde öğretmen teftişi sürecinde kullanılan öğretmen teftiş formu öğretmenlerin gerçek anlamda denetlenmesi için yeterli değildir. Öğretmen teftiş formlarının yeniden düzenlenmesi ve teftişin daha uzun bir sürece yayılması gereklidir (Şahin, 2005). Öğretmeni denetleme aracı olarak kullanılan sicil raporu ve denetim formu kriterlerinin geliştirilmesi, güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı haline getirilmesi gereklidir (Can, 2004). Öğretmen teftişi sürecinde sistemdeki eksiklikleri iyileştirici yönde ve bütünsel bir anlayışın hâkim olacağı yeni bir yapılanmaya ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

- Altıntaş, R., (1992). İlköğretimin teftişi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 403-422.
- Anderson, H. J., (2005). *Translating Invements: Metaphor and the Dynamic of Cultural Change in Tudor-Stuart England*. New York: Fordham University Press.
- Aydın, M., (2007). *Çağdaş Eğitim Denetimi*. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.
- Başar, H., (2000). *Eğitim denetçisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Becerikli, S. (1999). Metaforlar Yoluyla Örgüt Kültürünü Anlamak. *Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi*, 1.
- Can, N., (2004). İlköğretim Öğretmenlerinin Denetimi ve Sorunları. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 161, 112-122.
- Çoklar, A.N. ve Bağcı, H., (2009). Öğretmen Adaylarının Eğitim Teknolojisi Kavramına Yönelik Geliştirmiş Olduğu Metaforlar, *Journal of Qafqaz University*, No:28.
- Ehren, M.C.M. and Visscher, A.J., (2008). The Relationships Between School Inspections, School Characteristics and School Improvement. *British Journal of Educational Studies*, 56 (2), 205-227.
- Gökçe, F., (1994). Eğitimde Denetimin Amaç ve İlkeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 73-78.
- Korkmaz, M. ve Özdoğan, O., (2005). İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (4), 431-443.
- Öz, F., (2003). *Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Sisteminde Teftiş*. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Yayınları, Yayın No:88.
- Saban, A., (2004). Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Öğretmen” Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 131-155.
- Şahin, S., (2005). İlköğretim Okullarında Uygulanan Öğretmen Teftiş Formlarının Yeterliliğinin Değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (1), 113-124.

Taymaz, H., (1997). *Teftiş, Kavramlar, İlkeler, Yöntemler*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

<http://www.tdkterim.gov.tr>. (04.10.2010)

Waguespack, L.J., (2010). *Thriving Systems Theory and Metaphor-Driven Modeling*. New York: Springer.

Extended Abstract

Inspection system is one of the sub dimensions of education system. Educational inspection is the assessment of all the factors which affects teaching and learning processes, and is the preparation of more convenient environments and conditions for these processes (Aydın, 2007). Inspection sub system in the educational field is of critical functions such as the development of teaching and learning processes; the evaluation of teacher-student sub system and the organization of the goals in this evaluation phase; the development and assessment of leadership, problem solving, communication, decision making, cooperation and creativity notions related to teacher-student sub system; and the production of extensive goals by coordinating teacher-student sub system (Öz, 2003). In other words, inspection sub system is mainly responsible for the assessment and development processes of education system. Inspection system branches into three main bodies. Firstly, the current situation in organizations is to be defined during inspection process. Secondly, it's necessary to compare the identified current situation with a criterion and have a judgment about the issue. Thirdly and lastly, there are improvement exercises for implementing possible options if some problems occur about these options and decisions (Başar, 2000). So, educational inspection should be perceived as not only a concept, but a more extensive notion including supervisory, on-the-job education and assessment concepts (Altıntaş, 1992). The effectiveness of inspection process is relation with how teachers perceive this process. If teachers perceive inspection as control mechanism against to them, they define and complete their lacking documents only just before inspections. On the contrary, teachers who perceive inspections as a guide tend to assess their all year educational practices and try to define lacking things. Making use of metaphors will be useful in order to know teachers' perceptions about inspection processes. Metaphors are judgments which stems from the interpretations of a person's trials to making sense and associating something (Çoklar ve Bağcı, 2009 ve Saban, 2004). In Turkish, "metaphor" means simile, figure of speech, and borrowing. According to the current dictionary of Turkish Language Society, it means "a word used with a different meaning from its original meaning as a result of an interest or simile; using a word or a concept with a different meaning from its original one" (tdkterim.gov.tr). In this sense, determining the perceptions of teachers about inspection concept through metaphors will give important tips about how an inspection process should be.

The purpose of this research is to determine the metaphorical perceptions of the primary and secondary school teachers about inspection. With this purpose, answers to the following questions are asked:

1. By which metaphors do primary and secondary school teachers explain their perceptions about "inspection" concept?
2. How can be these given metaphors categorized?
3. On which function of inspection do these given metaphors concentrate?

This study was a qualitative research and the data was analyzed by “content analysis” model. The study group was consisted a total of 157 teachers working in the primary and secondary schools in the central districts of Gaziantep in 2009–2010 academic years. 73 teachers (44 male and 29 female) from 7 primary schools and 84 teachers (65 male and 19 female) from secondary schools participated in the study.

With intent to determine the perceptions of the teachers about *inspection*, interview forms were prepared by the researchers. The teachers were asked to complete such sentences, “*Inspection is like / similar to..., because...*” Participants were given about 15 minutes to let them think about the metaphors about inspection concept. The given time is thought to be enough for participants to share the metaphors which first come to their minds.

Before the analysis of the data was done, all the data was given eligibility check. Accordingly, the metaphors teachers gave were analyzed under such steps (Saban, 2004). Firstly, interview forms were checked whether some kinds of metaphors were used by teachers frequently, or not. Secondly, each metaphor the teachers said was assessed and selected whether it helped them explain the “inspection” term better, and then these selected metaphors were included in the study for the data analysis. Thirdly, however strong the logical explanations the teachers gave about using many similes in the same metaphors or putting many ideas about the issue, such metaphors were put aside. Lastly, the metaphors which had in common were categorized together.

During the analysis of the metaphors the teachers gave, 73 interview forms from primary schools and 55 interview forms from secondary schools (a total of 128 interview forms) were not included in the study. The included metaphors were organized in alphabetical order and the number of teachers (*f*) representing each metaphor was checked out.

Findings and Conclusion: According to the study findings, primary teachers developed 34 metaphors and secondary teachers developed 38 metaphors concerning the inspection term. Those metaphors were categorized into three different groups in terms of concepts they had in common (determining the current situation, evaluative and constructive inspection). The most common used metaphor by primary and secondary teachers in the group of determining the current situation was the “voltage tester”. At the end of the study, it’s found that both primary and secondary teachers with their metaphors perceived the term “inspection” as determining the current situation.